

“POLITISK IDEALISME, GODE FESTER ELLER REALISERET SOCIA- LISME”

Resultater af en spørgeskemaundersøgelse af DKU (II)

Af Knud Holt Nielsen

Anden del af undersøgelsen om Danmarks Kommunistiske Ungdom (DKU), fokuserer på medlemmernes motiver for at melde sig ind, og på de sager og aktiviteter som optog dem. Også DKUs forhold til DKP og andre venstrefløjsgrupperinger behandles i forlængelse af første del af undersøgelsen som blev bragt i Arbejderhistorie 4/2004.

“P olitisk aktive bliver nødt til at have en holdning til væsentlige internationale spørgsmål, og under den kolde krig var der ofte meget få valgmuligheder, når der skulle tages stilling. Der var et enormt pres for at vælge side, for den ene eller den anden part, og meget lidt plads til nuancerede holdninger.”¹

Sådan skrev Frank Aaen i sit indlæg i en af de antologier, der i de senere år er udkommet om venstrefløjen under den kolde krig, som en del af forklaringen på hvorfor han i 1972 blev medlem af først DKU og siden Kommunistiske Studenter og DKP. Han nævner Vietnam-krigen, kolonilandenenes kamp for selvstændighed og modstanden mod EF som væsentlige drivkræfter for venstreorienteringen blandt unge, mens det ifølge Frank Aaen kun var meget få, der blev socialister på grund af udviklingen i de såkaldt socialistiske lande. Han selv blev politisk engageret gennem elev- og studenterbevægelsens aktiviteter for et nordjysk universitet og for bedre uddannelsesstøtte. Her mødte han ungtkommunister, der vidste, hvordan man organiserede aktiviteter og kunne sætte ord på kravene om bedre vilkår.

Som Frank Aaen fremstiller det, så var medlemskabet af DKU resultatet af klare politiske overvejelser. Når det blev kommunisterne, han valgte, så var det fordi, de evnede at omsætte ord til handling. Anderledes med Søren Hein Rasmussen, der i samme antologi fortæller om tilværelsen som DKU'er i årene efter 1977. Han var barn af en kommunistisk familie, og der var med hans egne ord ikke “nogen særligt dybsindige be væggrunde” for hans entre i DKU, der mest handlede om “noget med en sød pige, der allerede var medlem.” Tilfældigheder og familiebaggrund frem for politisk refleksion var tilsyneladende de overordnede årsager til medlemskabet, som varede næsten 13 år.² Jens Fransen fortæller i “Drømmen der revnede” i modsætning til både Søren Hein Rasmussen og Frank Aaen, hvordan det var en østtysk penneven og fascination af det civile samfund i DDR, der gjorde

de, at han blev DKU'er i midten af 1970'erne. På trods af at hans østtyske penneven siden blev meget kritisk overfor det politiske system i DDR, fortsatte Jens Fransen medlemskabet i DKP.³

De giver tilsammen tre forskellige bud på, hvorfor unge blev kommunister: Politisk refleksion under indtryk af den kolde krig, familiebaggrund og en ungdomsforelskelse, fascination af DDR. Ikke desto mindre førte alle tre veje til først DKU og siden DKP. Indlæggene er dog alle præget af, at de er skrevet som begrundelser overfor en større offentlighed for politiske valg og fravalg. Atter andre har peget på det sociale liv og "de fede fester", når de skulle forklare, hvorfor de i sin tid blev medlemmer af DKU.⁴ I forbindelse med en spørgeskemaundersøgelse i foråret 2004 blandt tidligere kernemedlemmer af Danmarks Kommunistiske Ungdom indmeldt i årene mellem 1949 og 1987 (den del af undersøgelsen der belyser medlemmernes baggrund blev gennemgået i Arbejderhistorie nr. 4/2004), blev de tidligere medlemmer imidlertid spurgt om, hvorfor de i sin tid valgte at melde sig ind.⁵ I modsætning til de forskellige indlæg i medier og antologier fra tidligere medlemmer af DKU eller DKP var der her tale om et anonymt spørgeskema, hvor de tidligere medlemmer ikke efterfølgende blev konfronteret med deres svar. Meget af de senere års debat om dansk venstrefløj under den kolde krig har været præget af krav om bodsgang

og voldsomme personangreb. Et anonymt spørgeskema burde på den baggrund kunne give mulighed for mere ærlige svar og mulighed for at se på ændringerne over tid.

Der er problemer forbundet med at spørge tidligere DKU'ere i dag om, hvorfor de i sin tid valgte at blive medlem. Det er indlysende, at de svar, man får er farvet af senere begivenheder som Sovjetunionens opløsning og DKUs lukning og derfor ikke nødvendigvis er udtryk for de overvejelser, som var de væsentligste. da vedkommende meldte sig ind som teenager for et sted mellem 20 og 50 år siden. Svarene må derfor, i lighed med alle andre typer af "erindringshistorie", i sidste ende suppleres med de øvrige kilder, vi har til rådighed i form af samtidens trykte kilder, arkivalier osv. Ikke at spørge til overvejelser og motiver, når muligheden foreligger, ville imidlertid være at begå en stor undladelsessynd. Havde man spurgt den tilsvarende gruppe mennesker for 25 eller 30 år siden, ville svarene måske have afvejet fra de svar, man ville få i dag, men de ville ikke nødvendigvis være mere rigtige. Også dengang ville svarene have været præget af senere begivenheder: DKP's og DKU's comeback efter 1973, afslutningen på Vietnam-krigen osv. Svarene rummer en del af sandheden men naturligvis kun en del, som det altid er tilfældet, når det er hukommelsen, man skal støtte sig til. I det følgende gennemgås resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen, alle tal refererer således til denne.

Tabel 11: Helt overordnet, hvorfor valgte du at melde dig ind i DKU? (flere svarmuligheder)

	Et politisk valg pga. DKUs politik og aktiviteter	Et socialt valg	Ren tilfældighed	Det skyldes min familiebaggrund	N
<i>Alle</i>	86,5%	20,9%	3,7%	26,4%	163
1949-59	80,0%	33,3%	6,7%	53,3%	15
1960-69	90,6%	9,4%	3,1%	34,4%	32
1970-79	89,9%	23,6%	3,4%	14,6%	89
1980-87	74,1%	18,5%	3,7%	33,3%	27

Hvorfor valgte unge at melde sig ind i DKU?

I undersøgelsen blev de tidligere medlemmer af DKU bedt om at svare på, hvorfor de overordnet valgte at melde sig ind i DKU (tabel 11). Kategorierne var baseret på de forskellige begrundelser, tidligere medlemmer har givet for, at de i sin tid engagerede sig i DKU.

Meget få endte i DKU på grund af tilfældigheder og langt de fleste valgte at melde sig ind i DKU af politiske grunde. I perioden mellem 1960 og 1979 var det næsten 90 procent, det var noget lavere i 1980'erne men dog stadig næsten 75 procent.⁶ Familiebaggrunden havde også en væsentlig betydning i 1950'erne, 1960'erne og igen i 1980'erne. Endelig er der de sociale årsager, venner, fester, ungdomsliv etc., som har været fundamentale for omkring en femtedel af DKU'erne efter 1970, men som havde væsentlig mindre betydning i 1960'erne.

Familiebaggrundens betydning

Ser man på, hvilken betydning den familiemæssige baggrund havde, så er det først og fremmest børn af kommunister, der tillægger familiebaggrunden betydning. Næsten 96 procent af dem, hvis forældre var partimedlemmer, siger at deres familiemæssige baggrund 'i høj grad' (73,3%) eller 'i nogen grad' (22,2%) havde betydning for, at de valgte at melde sig ind i DKU.⁷ Kun omkring 24 procent af dem, der ingen familiemedlemmer havde i DKP eller DKU, svarer, at deres familiebaggrund 'i høj grad' (5,9%) eller 'i nogen grad' (17,6%) havde betydning. Mere end 60 procent af dem, der havde forældre (65,9%) eller søskende (62,5%) i DKP eller DKU, svarer da også, at dette medlemsforhold 'i høj grad' havde betydning for, at de selv valgte at melde sig ind i DKU.

Omvendt var medlemskabet i en vis udstrækning et ungdomsoprør for dem, der kom fra en ikke-kommunistisk baggrund, selvom tallene ikke tyder på, at ønsket om at gøre oprør på hjemmefronten var den primære motivation for særlig mange. Kun 5 procent sva-

rer, at medlemskabet 'i høj grad' var et ungdomsoprør, mens 34 procent svarer, at det 'i nogen grad' var et ungdomsoprør. Mest tydeligt er det, hvis en eller begge forældrene var borgerlige. Næsten 60 procent svarer, at medlemskab af DKU 'i høj grad' (borgerlig far: 5,4%, borgerlig mor: 10,3%) eller 'i nogen grad' (borgerlig far: 54,1%, borgerlig mor: 48,3%) var et ungdomsoprør, mens det samme kun gælder for omkring en tredjedel af de medlemmer, hvis forældre var venstreorienterede eller socialdemokrater.

Det sociale livs betydning – fester og kammeratskab

“Jeg var efter 7 år på lilleskole i Hareskoven kommet på kommuneskole i Gentofte og følte mig meget langt fra mine nye klassekammerater, de var for sikre på, at de selv var klogere og smartere end almindelige arbejderbørn af folk fra Nørrebro! Jeg fik en kæreste gennem min fætter, der var aktiv i LOE, og der igennem mødte jeg flere DKU'ere. Det var der, de gode fester og sjove aktioner blev lavet.

[Jeg valgte DKU frem for andre venstrefløjsorganisationer, fordi] DKU'erne var sjovere, VSU'erne virkede for intellektuelle og kedelige, og DSU'erne for pæne. SFU'erne syntes jeg var sådan spejder/sport/fjällrøv gode.” (DKU-medlem 1977)

Sådan forklarer en af dem, hvorfor hun endte med at melde sig ind i DKU. Hun er ikke den eneste, der nævner fester, kammeratskab eller at DKU'erne var “de sjove og aktive”. På den baggrund er det interessant at se på, hvilken betydning kammeratskabet, det sociale liv og venner havde for, at den gruppe, der udgjorde kernemedlemmerne, valgte at melde sig ind.

For det første var der det sociale liv i form af fester og lignende. Knap 37 procent nævner, at det havde 'stor' (28,2%) eller 'meget stor betydning' (8,6%), mens 62 procent svarer 'mindre betydning' (31,9%) eller 'ingen betydning' (30,1%).

Tilsyneladende havde festerne og det øvrige sociale liv kun betydning for et mindretal

af kernemedlemmerne. Det dækker dog over nogle markante forskelle. Blandt dem, der siger, at de også meldte sig ind af sociale årsager, svarer 68 procent, at det sociale liv havde 'stor' (44,1%) eller 'meget stor betydning' (23,5%), og der er tydelig forskel til dem, der meldte sig ind af andre årsager. Set over tid er billedet, at i 1950'erne og 1960'erne tillægges det sociale liv kun betydning af omkring 31 procent, i 1970'erne havde det betydning for 35 procent, mens det i 1980'erne havde 'stor betydning' for 51,9 procent, om end det ikke var det afgørende. Kun 3,7 procent tillagde det således 'meget stor betydning'.

Større betydning havde kammeratskabet i DKU. 56 procent svarer at kammeratskabet havde 'stor' (39,1%) eller 'meget stor betydning' (16,8%). Blandt dem, der meldte sig ind af sociale årsager er det 88 procent, der svarer, at det havde enten 'stor' (44,1%) eller 'meget stor betydning' (44,1%). I 1950'erne og 1970'erne havde kammeratskabet 'meget stor betydning' for omkring 20 procent og 'stor betydning' for mellem 36 og 43 procent. I 1980'erne svarer 70 procent, at det havde 'stor' (59,3%) eller 'meget stor betydning' (11,1%).

Endelig var der venner og kammerater, der allerede var medlem af DKU. I alt 47 procent svarer, at det havde 'stor betydning' (31,3 %) eller 'meget stor betydning' (16 %), mens det for 27 procent havde 'mindre betydning' og 'ingen betydning' for 25 procent. Det afspejler imidlertid i høj grad, *hvornår* man valgte at melde sig ind. I 1960'erne havde venner og kammerater i DKU betydning for mindre end 30 procent, mens det i 1970'erne og 1980'erne er ca. 50 procent, der svarer, at det havde 'stor betydning' (ca. 20%) eller 'meget stor betydning' (ca. 30%). Blandt de DKU'ere, der meldte sig ind af sociale årsager, er det hele 85 procent, der svarer, at venner i DKU havde 'stor betydning' (41,2 %) eller 'meget stor betydning' (44,1 %).

Forestillingen om at det var de 'fede fester' der trak folk ind i DKU må altså generelt set tages med et vist forbehold. De kan sagtens have trukket nye medlemmer til, men det var

ikke dem, der kom til at udgøre kernen i organisationen – bortset fra i 1980'erne, hvor bemærkelsesværdigt mange tillægger fester og andet socialt liv betydning. Kammeratskabet i organisationen og venner, der allerede var medlemmer, havde tilsyneladende betydning for flere.

De politiske bevæggrunde

Når op mod 90 procent af DKU'erne svarer, at det havde været politiske grunde, der havde fået dem til at melde sig ind, er det gode spørgsmål imidlertid: *hvilke* politiske bevæggrunde? Hvilke dele af ungdomsforbundets arbejde var det, der gjorde DKU tiltrækkende? Hvilken betydning havde DKP? Hvilken betydning havde den kolde krigs forskellige centrale konflikter, og hvilken rolle spillede DKUs forhold til Sovjet og den kommunistiske verdensbevægelse for, at de i sin tid valgte at melde sig ind i DKU?

For det første var der DKUs formelle politik. Spurgt om hvilken betydning kendskab til DKUs program i almindelighed havde for valget af DKU svarer omkring 60 procent, at det havde 'stor' (44,4%) eller 'meget stor' (16,7%) betydning, 33 procent tillagde det 'mindre betydning' og kun knap 6 procent svarer, at det 'ingen betydning' havde. Det var mest udpræget i 1950'erne og 1960'erne, hvor kendskab til DKUs program i almindelighed havde betydning for 70 procent, heraf 'meget stor betydning' for 28 procent af dem, der meldte sig ind i 1960'erne. I 1970'erne og 1980'erne havde det kun betydning for omkring halvdelen, heraf kun 'meget stor betydning' for 14,8 procent i 1970'erne og 7,4 procent i 1980'erne.

Ideologiens betydning er på denne baggrund interessant. Var medlemskab af DKU en konsekvens af teoretisk refleksion gennem læsning af Lenin, Marx eller lignende? Umiddelbart er svaret nej (tabel 12).

Læsning af kommunistisk teori havde 'stor' (17,2%) eller 'meget stor betydning' (13,5%) for omkring 30 procent. Mest udpræget i 1960'erne, hvor det teoretiske havde

Tabel 12: Hvilken betydning havde læsning af kommunistisk teori?

	Meget stor betydning	Stor betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	N
Alle	13,5%	17,2%	40,5%	28,8%	163
1949-59	13,3%	13,3%	46,7%	26,7%	14
1960-69	25,0%	28,1%	34,4%	12,5%	32
1970-79	12,4%	12,4%	44,9%	30,3%	89
1980-87	3,7%	22,2%	29,6%	44,4%	27

betydning for 53 procent, og mindst i 1970'erne og 1980'erne, hvor det kun havde betydning for omkring 25 procent. Det var først og fremmest blandt dem, der meldte sig ind som gymnasieelever eller studerende, at læsning af kommunistisk teori havde betydning, men selv her er det fortsat kun 36 procent, der siger, det har 'stor betydning' (17,9%) eller 'meget stor betydning' (17,9%). For læringerne havde kommunistisk teori 'stor betydning' for 21,7 procent, men ingen svarer 'meget stor betydning'.

Det var altså tilsyneladende ikke det teoretiske, der trak. Det understreges da også af, at mange af besvarelserne fremhæver, at de valgte DKU, fordi de var konkrete og praktisk orienterede, mens andre venstrefløjsorganisationer var for teoretiske. Selv blandt de DKU'ere, der angav, at valget af DKU især var sket af politiske årsager, er det kun for 34 procent, at læsning af kommunistisk teori havde betydning. Omvendt havde teorien 'mindre' (50%) eller 'ingen betydning' (41,2%) for omkring 90 procent af dem, der angiver, at de blev medlem især af sociale årsager.

Det var først og fremmest Marx, der var blevet læst. For omkring 28 procent havde læsning af Marx 'meget stor' (11,7%) eller 'stor betydning' (16,6%). 19 procent nævner, at læsning af Lenin havde 'stor' (12,9%) eller 'meget stor betydning' (6,1%). DKP's chefi-deolog Ib Nørlund, som blandt andet skrev den officielle partihistorie, havde kun betyd-

ning for knap 15 procent, heraf kun 'meget stor betydning' for 3,7 procent. Til gengæld nævner 46,6 procent andre forfattere, der havde stor betydning eller meget stor betydning for, at de valgte at melde sig ind i DKU. For tre ud af fire drejer det sig om skønlitterære forfattere. Først og fremmest de klassiske danske kommunistiske forfattere: Hans Scherfig, Hans Kirk, Otto Gelsted og Martin Andersen Nexø, men flere nævner også for eksempel Nordahl Grieg eller John Steinbek.

Valget af DKU som organisation fremtræder altså for de fleste som et forholdsvis velovervejet politisk valg baseret på kendskab til organisationens erklærede politik og strategi, om end det for det store flertal ikke var et valg foretaget på baggrund af marxistisk eller kommunistisk teori. Efter 1970 var der dog en større gruppe på over 40 procent, for hvem kendskabet til DKUs politiske program havde 'mindre' eller 'ingen betydning'. Da medlemsfremgangen satte ind efter 1971, var det åbenbart andre årsager end blot de rent programmatiske eller snævert ideologiske, som havde en betydning. Spørgsmålet er hvilke?

Agitationen, i form af Fremad og lignende, og afdelingernes lokale aktiviteter havde en meget beskeden rolle. Begge dele havde kun betydning for omkring en tredjedel, og her af kun 'meget stor betydning' for mindre end 8 procent. Men så var der DKUs aktiviteter indenfor bestemte områder og bevægelser: Lærlinge, uddannelse, solidaritet, fred og EF.

Unge medlemmer af DKU med Venskabsstog til Søjjetunionen i 1984. (ABA)

Kendskab til DKUs arbejde

Ser man på alle DKU'ere under ét havde *kendskab til eller erfaring med* DKUs arbejde i lærlingeorganisationerne tilsyneladende begrænset betydning (tabel 13). Kun omkring 25 procent peger på, at det havde 'stor' (14,5%) eller 'meget stor betydning' (11,3%). Men for dem, der havde været lærlinge, da de blev medlem af ungdomsforbundet, havde DKU's indsats omvendt en enorm betydning. 70 procent af lærlingene svarer således, at DKUs lærlingearbejde havde 'stor' (17,4%) eller 'meget stor betydning' (52,2%). Ser man på de lærlinge, der meldte sig ind efter 1965, er sammenhængen endnu tydeligere. 62,5 procent svarer, at erfaringer med DKUs arbejde i lærlingeorganisationerne havde 'meget stor betydning' og 18,8 procent tillægger det 'stor betydning'.

Især Faglig Ungdom får betydning efter 1965. Mens kun 14 procent af lærlingene ind-

meldt før 1965 nævner Faglig Ungdom, så svarer 62,5 procent af lærlingene indmeldt i årene efter, at DKU's arbejde i Faglig Ungdom eller Lærlingenes og Ungarbejdernes Landsorganisation 'i særdeleshed havde betydning' for, at de valgte at melde sig ind i DKU. Det er næppe forkert at konkludere, at det især var DKUs indsats i lærlingeorganisationerne, der i årene fra 1965 og frem gjorde DKU tiltrækkende for unge faglige, og at en alt afgørende faktor har været LLO og Faglig Ungdom.

For andre unge under uddannelse eksisterede der i 1950'erne kun Danske Studerendes Fællesråd og Seminarieelevernes Landsorganisation. DKU spillede tilsyneladende ikke nogen rolle af betydning i nogen af disse og de havde næppe nogen betydning for, at unge valgte at melde sig ind i DKU. De nævnes i al fald ikke af nogen i undersøgelsen og stort set heller ikke i mandatundersøgelserne fra kon-

Tabel 13: Hvilken betydning havde kendskab til eller erfaringer med DKUs arbejde i lærlingeorganisationerne?

	Meget stor betydning	Stor betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	N
Alle	11,3%	14,5%	23,3%	50,9%	159
1949-59	14,3%	7,1%	7,1%	71,4%	14
1960-69	6,7%	20,0%	23,3%	50,0%	30
1970-79	15,9%	14,8%	26,1%	43,2%	88
1980-87	0,0%	11,1%	22,2%	66,7%	27
Lærling ved indmeldelse	52,20%	17,40%	13,00%	17,40%	23

gresserne. I løbet af 1960'erne blev der dannet landsorganisationer indenfor alle uddannelsesområder, men ser man på spørgeskemaundersøgelsen, er det dog først efter 1970, at arbejdet i uddannelsesorganisationerne for alvor får betydning (tabel 14). 93,3 procent af dem, der nævner navnet på en uddannelsesorganisation, "som i særdeleshed havde betydning" for, at de valgte at melde sig ind i DKU, har således meldt sig ind i årene efter 1970.

I 1970'erne havde DKUs arbejde i uddan-

nesorganisationerne betydning for omkring 45 procent, heraf 'meget stor betydning' for 26 procent. I 1980'erne var tallet steget yderligere til omkring 80 procent, og 55 procent tillagde det 'meget stor betydning'. Ser man på skoleeleverne indmeldt i årene efter 1970, så havde erfaringer med DKUs arbejde i uddannelsesorganisationer 'stor betydning' for 31,4 procent og 'meget stor betydning' for 40 procent. Tilsvarende blandt gymnasie- og HF-eleverne, hvor 27,9 procent svarer, at arbejdet

Tabel 14: Hvilken betydning havde kendskab til eller erfaringer med DKUs arbejde i uddannelsesorganisationerne?

	Meget stor betydning	Stor betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	N
Alle	23,8%	20,0%	20,0%	33,8%	160
1949-59	0,0%	7,1%	35,7%	57,1%	14
1960-69	6,3%	22,6%	18,8%	51,6%	31
1970-79	26,1%	19,3%	22,7%	31,8%	88
1980-87	55,6%	25,9%	11,1%	7,4%	27
Skoleelever efter 1970	40%	31,4%	14,3%	14,3%	35
Gymnasie- og HF-elever efter 1970	37,2%	27,9%	16,3%	18,6%	43

Tabel 15: Hvilken betydning havde kendskab til eller erfaringer med DKUs arbejde i solidaritetsorganisationer?

	Meget stor betydning	Stor betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	N
Alle	12,9%	32,5%	30,1%	23,9%	163
1949-59	21,4%	28,6%	7,1%	42,9%	14
1960-69	21,9%	25,0%	31,3%	21,9%	32
1970-79	10,1%	39,3%	29,2%	21,3%	89
1980-87	7,4%	22,2%	44,4%	25,9%	27

i uddannelsesorganisationerne havde 'stor betydning' og 37,2 procent tillægger det 'meget stor betydning'. Ser man på hvilke organisationer, som 'i særdeleshed havde betydning' for, at de unge valgte at melde sig ind i DKU, så drejer det sig så godt som udelukkende om LOE, LAK eller DGS. 77 procent af skoleeleverne indmeldt efter 1970 nævner således LOE, mens 53,4 procent af gymnasie- og HF-eleverne nævner DGS eller LAK, og 14 procent af gymnasieeleverne nævner desuden LOE.

I 1970'erne og især i 1980'erne var DKUs arbejde i uddannelsesorganisationerne tilsyneladende en af de væsentligste faktorer for medlemstilgangen og den *væsentligste* for tiltrækningen af skoleelever. Man kan således næppe forstå DKUs renæssance i 1970'erne

uden at se denne i sammenhæng med uddannelsesorganisationernes udvikling.

Fred, solidaritet og EF-modstand

Men hvad med DKUs øvrige bevægelsesarbejde: fred, solidaritet og EF-modstand?

Ser man på solidaritetsarbejdet (tabel 15), så havde det først og fremmest betydning i 1950'erne og 1960'erne, hvor over 20 procent tillagde det 'meget stor betydning'. I 1970'erne var denne andel faldet til 10 procent og i 1980'erne yderligere til 7 procent. Solidaritetsarbejdet havde dog 'stor' eller 'meget stor betydning' for 47-50 procent i årene mellem 1949 og 1979, hvor andelen i 1980'erne falder til knap 30 procent. Ser man på hvilke organisationer, der 'i særdeleshed havde betydning',

Tabel 16: Hvilken betydning havde kendskab til eller erfaringer med DKUs arbejde i fredsorganisationer?

	Meget stor betydning	Stor betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	N
Alle	16,9%	25,6%	27,5%	30,0%	160
1949-59	30,7%	30,7%	7,7%	30,7%	13
1960-69	28,1%	18,8%	25,0%	28,1%	32
1970-79	10,2%	28,4%	28,4%	33,0%	88
1980-87	18,5%	22,2%	37,0%	22,2%	27

Tabel 17: Hvilken betydning havde kendskab til eller erfaringer med DKUs arbejde i EF-modstanden?

	Meget stor betydning	Stor betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	N
Alle*	13,8%	28,4%	31,9%	25,9%	116
1970-74	25,7%	31,4%	25,7%	17,1%	35
1975-1979	7,4%	38,9%	29,6%	24,1%	54
1980-87	11,1%	3,7%	44,4%	40,7%	27

*1970-1987

så nævnes Vietnambevægelsen af 44,4 procent af DKU'erne indmeldt i sidste halvdel af 1960'erne og 20 procent af DKU'erne indmeldt i første halvdel af 1970'erne, der nævnes både Vietnam 69 og Vietnamkomiteerne. Salvador Allende Komiteen og andet Chile-solidaritetsarbejde nævnes af 24,6 procent af DKU'erne indmeldt i årene 1974-1979. 10,4 procent nævner andre organisationer. Det drejer sig først og fremmest om Sydafrika (4,3 %) og Mellemamerika (2,5 %) og Cuba (1,8 %). Selv om Mellemamerika-arbejde nævnes af 11,1 procent af 1980'er DKU'erne, så når ingen andre områder op på niveau med hverken Vietnambevægelsen eller Chile-arbejdet. Det gør tilsyneladende ikke nogen nævneværdig forskel, om man var skoleelev, gymnasie-elev eller lærling ved indmeldelsen, da andelen, der tillægger det 'meget stor betydning', er omtrent den samme. Forestillingen om solidaritetsarbejde som et særligt 'mellemlagstema' må nok afvises for DKUs vedkommende. Tværtimod tillægger en lidt større andel af lærlingene og skoleeleverne solidaritetsarbejdet 'stor betydning' frem for gymnasieeleverne.

Fredsarbejdet var et andet hovedområde for både DKP og DKU (tabel 16). Erfaringer med DKUs arbejde i fredsorganisationer havde 'meget stor betydning' for omkring 30 procent og 'stor betydning' for yderligere 30 procent af DKU'erne i 1950'erne. I 1970'erne havde det kun 'meget stor betydning' for omkring 10 procent og 'stor betydning' for knap

30 procent, mens andelen i 1980'erne var knap 20 procent, der tillagde det 'meget stor betydning', og omtrent samme andel, der tillagde det 'stor betydning'.

Som med solidaritetsarbejdet kan man ikke se nogen afgørende forskel på, om DKU'erne var lærlinge eller gymnasieelever ved indmeldelsen. Faktisk er andelen af lærlinge, der tillægger fredsarbejdet 'meget stor betydning' noget større (26,1%) end andelen af gymnasieelever (20,8%).

Halvdelen af 1950'ernes DKU'ere nævner en fredsorganisation, der 'i særdeleshed havde betydning for, at de valgte at melde sig ind i DKU'. 20 procent af dem nævner Fredens tilhængere og Stockholm-appellen som noget, der i særdeleshed havde betydning, mens 33 procent nævner Demokratisk Ungdoms Verdensforbund (DUV) og Verdensungdomsfestivalerne. DKU var alle år medlem af DUV, men det er kun DKU'ere indmeldt i 1950'erne, der nævner det som en faktor, der havde væsentlig betydning for, at de meldte sig ind i DKU. I 1960'erne nævner knap 20 procent en fredsorganisation med væsentlig betydning, først og fremmest Kampagnen mod Atomvåben (12,5%). I 1970'erne nævner kun 10 procent en fredsorganisation, heraf tegner Samarbejdskomiteen for Fred og Sikkerhed sig for knap halvdelen (4,5%). I 1980'erne er tallet imidlertid steget markant til ca. 30 procent. Tre fjerdedele af disse (25,9%) nævner Unge for Fred.

Unge for fred blev indstiftet i 1984. DKU brugte mange kræfter på at opbygge organisationen, der også samlede medlemmer af SFU og mange unge udenfor de politiske ungdomsforbund. (Foto: Finn Svensson, ABA)

Endelig var der EF-modstanden (tabel 17). Den havde først og fremmest betydning i årene omkring afstemning i 1972. 57 procent af DKU'erne indmeldt i årene 1970-74 svarer, at DKUs arbejde i EF-modstanden havde 'stor' (31,4%) eller 'meget stor betydning' (25,7%). Allerede i sidste halvdel af 1970'erne var andelen dalet voldsomt, og kun 7,4 procent siger af DKUs arbejde i EF-modstanden havde 'meget stor betydning'. I 1980'erne svarer 85 procent tilmed at det havde 'mindre betydning' (44,4%) eller 'ingen betydning' (40,7%).

DKUs arbejde i forskellige lærlingeorganisationer og uddannelsesorganisationer havde en stadigt større betydning. Spørgsmålet bliver derfor, om medlemskab af DKU også handlede om personlige ambitioner, for eksempel om at få en form for "karriere" eller "position" i en interesseorganisation? Umidledbart er svaret nej. Kun 5 procent siger, at

egne ambitioner havde 'stor' (2,5%), eller 'meget stor betydning' (2,5%) og 74,8 procent siger, at personlige ambitioner ikke spillede nogen rolle overhovedet. Sådan er billedet også generelt, men med en undtagelse. I 1980'erne svarer næsten 15 procent at egne ambitioner havde 'stor' (11,1%) eller 'meget stor betydning' (3,7%), og kun omkring halvdelen (48,1%) svarer at de ikke spillede nogen rolle. Man kan sige, at spørgsmålet om personlige ambitioner tilsyneladende går fra at have stort set ingen betydning, i alle fald i erindringerne, til i 1980'erne at have haft betydning for *nogen*.

DKP's betydning

DKU var DKPs ungdomsorganisation, og sympati for partiet spillede en rolle for indmeldelsen for lidt over 60 procent af kerne-medlemmerne (tabel 18).

Tabel 18: Hvilken betydning havde sympati for DKP?

	Meget stor betydning	Stor betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	N
Alle	24,5%	38,7%	32,5%	11,0%	163

For kongresdeltagerne i 1960 havde sympati for DKP haft særdeles stor betydning. 93,3 procent svarer, at sympati for DKP havde ‘stor’ (53,3%) eller ‘meget stor betydning’ (40%). Det fortsatte i 1960’erne, hvor næsten 80 procent peger på, at sympati for DKP havde ‘stor’ (34,4%) eller ‘meget stor betydning’ (43,8%). I 1970’erne falder andelen til omkring 60 procent, hvor af 22,5 procent tillagde partiet ‘meget stor betydning’, og DKP’s betydning når bunden i 1980’erne, hvor *ingen* pegede på at sympati for DKP havde ‘meget stor betydning’ og kun 29,6 procent tilskrev det ‘stor betydning’. Havde man forældre i partiet var man klart mere sympatisk indstillet. 84 procent af børnene af kommunister peger på at sympati for DKP havde ‘stor’ (53,3%) eller ‘meget stor betydning’ (31,1%), mens kun 51 procent af dem, der hverken havde familiemedlemmer i DKP eller DKU, svarer, at DKP havde ‘stor’ (26,7%) eller ‘meget stor betydning’ (24,4%).

Tallene afspejler en tendens, man også kan iagttage i mandatundersøgelserne fra kongresserne i perioden. I 1960 havde 42,3 procent af deltagerne samtidig været medlem af DKP. Andelen toppede 1971-1973, hvor 56 procent samtidig var medlem af DKP og dalede herefter, indtil man nåede bunden i 1988, hvor kun 27,6 procent samtidig var medlem af DKP.

Ser man på, hvad der blev opfattet som sympatisk ved DKP, så svarer næsten 57 procent, at kendskab til DKPs politik i almindelighed havde ‘stor’ (38,7%) eller ‘meget stor betydning’ (17,8%).

Hverken indsatsen i folketinget eller den daværende formand for DKP var udslagsgivende. Selv årene i 1970’erne, hvor DKP havde parlamentarisk repræsentation, svarer kun 35 procent, at indsatsen i folketinget havde

‘stor’ (28,1 %) eller ‘meget stor betydning’ (8 %). Tilsvarende nævner kun 26 procent i denne periode, at DKP’s karismatiske formand Knud Jespersen havde ‘stor’ (21,3%) eller ‘meget stor betydning’ (4,4%). Da Jørgen Jensen blev formand nåede andelen dog bunden. Mindre end 5 procent indmeldt i perioden 1980-87 tillægger den daværende formand ‘stor betydning’ (3,7%), og ingen svarer ‘meget stor betydning’.

Omvendt siger 54 procent, at DKP’s indsats i modstandskampen havde ‘stor’ (33,1%) eller ‘meget stor betydning’ (20,9%). Det var i særlig grad børn af modstandsfolk og DKU’ere meldt ind før 1970, der tillagde DKP’s rolle i modstandskampen betydning.

51 procent peger desuden på, at DKP’s indsats i fagbevægelsen havde ‘stor’ (34,4%) eller ‘meget stor betydning’ (16,6%). Tilsvarende med DKP’s indsats i folkelige bevægelser. Her svarer 52 procent, at den havde ‘stor’ (38%) eller ‘meget stor betydning’ (14,1%). 32,5 procent nævner DKPs indsats i en bestemt bevægelse, som i særdeleshed havde betydning for, at de valgte at melde sig ind i DKU. Vietnambevægelsen nævnes af 4,3 procent, Folkebevægelsen mod EF nævnes af 10,4 procent, 8 procent nævner fredsbevægelsen og 11,7 procent nævner fagbevægelsen igen. DKPs rolle i fagbevægelsen og i modstandskampen havde tilsyneladende en meget væsentlig betydning for at skabe sympati for DKP og var en medvirkende faktor til, at unge meldte sig ind i DKU.

Sovjetunionen, folkedemokratiene og Cuba

En af de ting, der helt fundamentalt adskilte DKP fra eksempelvis VS eller SF, var forhold

det til Sovjetunionen og de såkaldte folkedemokratier. To tidligere medlemmer udtrykker det sådan i dag:

“Jeg var aktiv i elevarbejdet og oplevede DKU’erne i LOE og RFE (Roskilde Fælleselevråd) som engagerede og interesserede folk. Jeg var enig i deres “systemkritik” af hjemlige forhold og adopterede deres syn på Sovjet og Østeuropa, som jeg kom til at se som et bevis på, at der var alternativer til kapitalismen.” (*DKU’er 1977*)

“Jeg var fascineret af internationalismen, som var meget stærkere i DKU end i de andre organisationer. Jeg var på “venskabstog” til Sovjet i 1987 – følte mig hjemme i DKU og i Sovjethistoriens vingesus. Den oplevelse var utroligt berigende og gjorde mig til en intellektuel person meget tidligt (...) internationalismen – den internationale solidaritet [stod] højt på min dagsorden. En DKU kongres med dusinvis af hilsner fra søsterorganisationer fra hele verden – det var lige noget for mig.” (*DKU’er 1985*)

Andre hævder, at de snarere blev medlemmer på trods af skepsis overfor ‘den realiserede socialisme’. Et af de tidligere medlemmer skriver for eksempel:

“[Jeg meldte mig ind i DKU] fordi jeg oplevede, at DKU var den aktive og konstruktive kraft i elevbevægelserne og andre organisationer. Jeg havde været tæt på at melde mig ind, da Afghanistan-begivenhederne “udsatte” det i 1? år!

[Forholdet til Sovjet og DDR var] Igen noget jeg ikke var begejstret for, men vejede mindre tungt ifht. de positive ting v. DKU og faktisk var der internt i DKU plads til kritik, diskussion og forbehold overfor Østblokken.” (*DKU’er 1981*)

At sympati for ‘det socialistiske verdenssystem’ spillede en rolle for en del af medlemmerne af DKU understreges dog også af, at 8,6 procent af deltagerne på kongressen i 1979 var medlem af Venskabsforeningen Danmark-DDR og 11 procent af Landsforeningen Danmark-Sovjetunionen. 9,2 procent var desuden medlem af Dansk-cubansk Fore-

ning på kongressen, hvor der i øvrigt var den højeste medlemsandel af venskabsforeningerne nogensinde.⁸

Spurgt direkte om hvilken betydning Sovjetunionen og de vigtigste folkedemokratier havde haft for, de i sin tid meldte sig ind i DKU, så svarer næsten 37 procent, at sympati for Sovjetunionen havde haft betydning for, at de i sin tid valgte at melde sig ind i DKU, og heraf siger 10 procent, at det havde ‘meget stor betydning’. Omtrent lige så mange peger på Cuba. En mindre del, omkring 25 procent, nævner sympati for DDR, men så godt som ingen peger på sympati for de øvrige østeuropæiske lande som en faktor, der havde betydning for dem (tabel 19).

Ser man, hvilken betydning Sovjetunionen havde, ud fra hvornår de tidligere DKU’ere meldte sig ind og forældrenes politiske baggrund, så tegner der sig et helt klart billede. Sympati for Sovjetunionen havde ‘stor’ eller ‘meget stor’ betydning for omkring 70 procent af de DKU’ere, der havde meldt sig ind i 1950’erne og første halvdel af 1960’erne. Men kun for ca. 30 procent af de DKU’ere der meldte sig ind i perioden fra 1965 til 1987 (tabel 20). Sympati for Sovjet havde fortsat en betydning, men for væsentligt færre end andre eksterne forhold som Vietnam-krigen og siden EF-afstemningen eller kuppet i Chile.

Det er næppe overraskende, eftersom forholdet til Sovjetunionen og folkedemokratierne havde stået i centrum for partistriden, der sluttede med Aksel Larsens eksklusion og dannelsen af SF. Tilsvarende er det helt entydigt, at havde man familie, der var medlem af DKU eller DKP, så var man mere sympatisk indstillet overfor Sovjetunionen. 63 procent af de DKU’ere, der havde familie i DKU eller DKP, siger, at sympati for Sovjetunionen havde ‘stor’ (39%) eller ‘meget stor’ betydning (14,3%), mens det kun var tilfældet for knap 22 procent af dem, der ikke havde familie, der var kommunister (‘stor betydning’: 16,3% og ‘meget stor betydning’: 5,8%)

Hvad angår sympati for Cuba, er der tilsyneladende ikke nogen særlig sammenhæng med familiebaggrunden. Her var det mere væ-

Tabel 19: Hvilken betydning havde sympati for landene i Østblokken?

	Meget stor betydning	Stor betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	N
USSR	9,8%	27,0%	37,4%	25,8%	163
DDR	7,4%	16,7%	37,7%	38,3%	162
Polen	0,0%	3,2%	25,3%	72,8%	158
Tjekkoslaviet	0,6%	6,2%	27,3%	65,8%	161
Ungarn	1,2%	4,3%	27,3%	67,1%	161
Cuba*	8,8%	30,6%	32,0%	28,6%	147

*Omfatter kun medlemmer, der har meldt sig ind 1960-87

sentligt, hvornår man meldte sig ind i DKU. I første halvdel af 1960'erne, en periode præget af invasionen i Svinebugten og Cubakrisen, havde sympati for Cuba betydning for 64 procent for, at de valgte at melde sig ind i DKU. I 1970'erne var sympati for Cuba igen en væsentlig faktor for knap halvdelen af DKU'erne, mens andelen i 1980'erne var faldet til knap en fjerdedel.

Imidlertid kan man ikke ud fra en sådan undersøgelse sige noget om, *hvad* det var ved Sovjetunionen eller Cuba, som de unge nærede sympati for. Her må man gå i DKUs blade og arkiver og se, hvilken opfattelse der var i organisationen af forholdene i disse lande og

deres rolle internationalt. Man kan naturligvis heller ikke sige noget om, hvilken betydning “det socialistiske verdenssystem” i øvrigt havde for DKUs politiske aktiviteter.

Enkeltbegivenheder

I undersøgelsen blev de tidligere DKU'ere blandt andet bedt om at svare på, om der var en sag eller begivenhed, der havde særlig betydning for, at de valgte at melde sig ind i DKU. Omkring halvdelen nævnte en eller flere sager: Vietnam-krigen, Kampagnen mod Atomvåben, apartheid, solidaritet med Cuba, de sortes forhold i USA, de fascistiske dikta-

Tabel 20: Hvilken betydning havde sympati for USSR?

	Meget stor betydning	Stor betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	N
<i>I alt</i>	9,8%	27,0%	37,4%	25,8%	163
Indmeldt før 1960	20,0%	46,7%	26,7%	6,7%	15
1960-64	28,6%	42,9%	14,3%	14,3%	14
1965-69	11,1%	22,2%	50,0%	16,7%	18
1970-74	11,4%	17,1%	31,4%	40,0%	35
1975-1979	3,7%	24,1%	46,3%	25,9%	54
1980-1987	3,7%	29,6%	37,0%	29,6%	27

Gymnasieelever demonstrerer i foråret 1979 mod undervisningsminister Ritt Bjerregårds forsøg på at indføre cirkulæret om åndeligt fravær i gymnasiet. Efter omfattende protester blev ministeren tvunget til at trække cirkulæret tilbage. I 1970'erne og 1980'erne var DKUs indsats i elevorganisationerne en af de væsentligste faktorer for tilgangen af nye medlemmer. (Foto: Finn Svensson, ABA)

turer i Sydeuropa, modstand mod USA's udenrigspolitik, forholdene i uddannelsessystemet, forholdene for lærlingene, indignation over udbytning af den 3. verden, modstand mod EF, forholdene i fagbevægelsen, fredsarbejde og antimilitarisme og kuppet i Chile er således alle sager, der nævnes af flere af de tidligere medlemmer af DKU. Ser man efter et mønster, er det imidlertid helt entydigt, at der er to områder, der især nævnes: Vietnamkrigen og modstand mod EF. Man kan ikke umiddelbart lave statistik ud fra kvalitative svar, men de antyder en klar tendens. De tidli-

gere medlemmer blev dog *også* spurgt om, hvilken betydning forskellige forhold og begivenheder i samtiden havde for at de valgte at melde sig ind i DKU.

Indenrigspolitisk havde modstand mod den siddende danske regering 'meget stor' (11 %) eller 'stor betydning' (33,1 %) for 44 procent af DKU'erne. Det er dog markant, at det først og fremmest var under 1980'ernes borgerlige regering, at det havde betydning. 65 procent af de indmeldte i årene 1982-1987 svarer, at modstand mod den siddende regering havde 'stor' (40%) eller 'meget stor betydning'

Tabel 21: Hvilken betydning havde Vietnamkrigen for, at du valgte at melde dig ind i DKU?

	Meget stor betydning	Stor betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	N
Alle*	20,2%	25,4%	32,1%	22,4%	134
1965-69	66,1%	22,2%	16,7%	0,0%	18
1970-74	37,1%	40,0%	14,3%	86,0%	35
1975-79	3,7%	25,9%	48,1%	22,2%	54
1980-87	3,7%	7,4%	33,3%	55,6%	27

*Omfatter kun medlemmer meldt ind 1965-1987

(25%). Ingen andre regeringer tillægges betydning af så stor en andel.

Udenrigspolitisk var der for det første de fascistiske diktaturer i Sydeuropa: Franco i Spanien, Oberstjuntaen i Grækenland og Salazar i Portugal. For mere end 70 procent af dem, der meldte sig ind i 1950'erne og første halvdel af 1960'erne, havde de 'stor' eller 'meget stor betydning'. I årtiets sidste halvdel og første halvdel af 1970'erne havde det stor eller meget stor betydning for 50 procent. Men fra starten af 1970'erne får diktaturerne mindre betydning og efter demokratiseringen i Sydeuropa i årene 1974-1977, så forsvinder deres betydning helt.

Tilsvarende med Vietnam-krigen, som er den enkeltfaktor, der indiskutabelt nævnes af flest tidligere medlemmer af DKU. Ved kongressen i 1979 var 13,1% af deltagerne da også medlem af Dansk-vietnamesisk forening.

Det var særligt i sidste halvdel af 1960'erne, at Vietnam-krigen havde betydning (tabel 21). Næsten 90 procent svarer, at Vietnam-krigen havde stor (22,2%) eller meget stor betydning (66,1%). I første halvdel af 1970'erne var andelen faldet til omkring 75 procent, for hvem krigen havde 'stor' (37,1%) eller 'meget stor' betydning (40%). Herefter bliver det i meget mindre grad en motivationsfaktor for at melde sig ind i DKU. Mindre end 5 procent af medlemmerne efter 1975 svarer således at krigen havde 'meget stor betydning'.

EF og afstemningen om dansk medlemskab i 1972 var den anden helt dominerende eksterne faktor for at melde sig ind i DKU. Ved kongressen i 1979 var 53,7 procent af deltagerne medlem af Folkebevægelsen mod EF. Endnu ved kongressen i 1981 var 34,2 procent af deltagerne medlem. Det var dog først og

Tabel 22: Hvilken betydning havde modstand mod EF, for at du valgte at melde dig ind i DKU?

	Meget stor betydning	Stor betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	N
Alle*	15,7%	44,1%	39,2%	14,7%	102
1970-74	31,4%	26,5%	38,9%	5,7%	35
1975-79	5,6%	44,4%	38,9%	11,1%	54
1980-87	1,8%	29,6%	37,0%	25,9%	27

*Omfatter kun medlemmer meldt ind 1970-1987

Tabel 23: Hvilken betydning havde Militærkuppet i Chile for, at du valgte at melde dig ind i DKU?

	Meget stor betydning	Stor betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	N
Alle*	15	28	23	17	84
1974-79	23,2%	42,9%	25%	8,9%	56
1980-87	7,4%	14,8%	33,3%	44,40%	27

*Omfatter kun medlemmer, der har meldt sig ind 1974-1987

fremmest i første halvdel af 1970'erne, at EF havde betydning for, at unge valgte at melde sig ind i DKU (tabel 22).

Næsten 60 procent af dem, der meldte sig ind i DKU i første halvdel af 1970'erne, svarer således, at modstand mod EF havde 'meget stor' (31,4%) eller 'stor betydning' (26,5%), men det er dog væsentligt færre end dem, der især tillagde Vietnamkrigen betydning. I sidste halvdel af 1970 var det kun 50 procent der tillagde EF 'meget stor' (5,6%) eller 'stor betydning' (44,4%) og i 1980'erne havde det kun betydning for omkring 30 procent for, at de valgte at melde sig ind i DKU, heraf mindre end 2 procent for hvem det havde 'meget stor betydning'.

Militærkuppet i Chile er den enkelte sag, der sammen med fredsarbejdet nævnes af fjerdeflest DKU'ere (5,5%).

Igen er det tydeligt, at det var i årene umid-

delbart efter militærkuppet, at Chile havde 'stor' (42,9%) eller 'meget stor betydning' (23,2%), mens det i 1980'erne havde væsentligt mindre betydning. Under 25 procent nævner, at det havde 'meget stor' (7,4%) eller 'stor betydning' (14,8%). (tabel 23)

Apartheid var et protesttema, der strakte sig over hele perioden, og nationalt såvel som internationalt et væsentligt omdrejningspunkt for protestaktiviteter (tabel 24).

Modstand mod apartheid havde 'stor' (31,3%) eller 'meget stor' (19%) betydning for omkring halvdelen af DKU'erne. Det er dog påfaldende, at hverken Sharpeville-massakren, den internationale boykot-kampagne i første halvdel af 1960'erne, Soweto-opstanden i 1976 eller den omfattende danske og internationale boykotkampagne i 1980'erne, tilsyneladende betød nævneværdige udsving.

Sammen med udviklingen i Polen og Af-

Tabel 24: Hvilken betydning havde Apartheid for, at du valgte at melde dig ind i DKU?

	Meget stor betydning	Stor betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	N
Alle*	19,0%	31,3%	34,7%	15,0%	147
1960-64	23,1%	23,1%	30,8%	23,1%	13
1965-69	27,8%	16,7%	38,9%	16,7%	18
1970-74	14,3%	42,9%	31,4%	11,4%	35
1975-79	16,7%	31,5%	42,6%	9,3%	54
1980-87	22,2%	29,6%	22,2%	25,9%	27

*Omfatter kun perioden 1960-1987.

Tabel 25: *Hvor meget kontakt til andre venstrefløjsorganisationer havde du inden du blev medlem af DKU?*

	Meget tæt kontakt	En del kontakt	Ikke særlig meget kontakt	Ingen kontakt	N
Alle*	6,1%	26,4%	32,4%	35,1%	148
1960-64	0,0%	14,3%	28,6%	57,1%	14
1965-69	5,6%	22,2%	33,3%	38,9%	18
1970-74	2,9%	34,3%	25,7%	37,1%	35
1975-79	7,4%	25,9%	37,0%	29,6%	54
1980-87	11,1%	25,9%	33,3%	29,6%	27

*Omfatter kun DKU’ere indmeldt 1960-1987

ghanistan var Mellemamerika i 1980’erne en af de centrale arenaer for den kolde krigs konflikter. Kampagner for solidaritet med Nicaragua eller FMLN i El Salvador var en væsentlig del af venstrefløjens aktiviteter i 1980’erne. Ser man på, hvilken betydning det havde for tilgangen til DKU, så var den imidlertid væsentligt mindre end Vietnam 10 år tidligere. Kun 11 procent af DKU’erne indmeldt i årene 1980 til 1987 tillægger udviklingen i Mellemamerika ‘meget stor betydning’. Det samme antal som nævnte en Mellemamerikaorganisation der ‘i særdeleshed havde betydning’, mens 37 procent dog tillægger det ‘stor betydning’.

Den kolde krigs aktuelle konflikter i samtiden spillede altså generelt en rolle, men bare få år efter blev betydningen af selv voldsomme begivenheder radikalt mindre som motivationsfaktor for at melde sig ind i DKU. Hvis man skal pege på de væsentligste udenrigspolitiske sager, dem der havde ‘meget stor betydning’ for, at unge valgte at melde sig ind i DKU, så var det i første halvdel af 1960’erne modstand mod Franco-Spanien, i årtiets sidste halvdel Vietnamkrigen og i første halvdel af 1970’erne modstand mod såvel EF som Vietnamkrigen. Ingen andre eksterne forhold eller politiske begivenheder havde samme helt overstyrende betydning for beslutningen om at melde sig ind i DKU.

Hvorfor DKU frem for andre venstrefløjsorganisationer?

Meget af dette besvarer imidlertid ikke, hvorfor unge valgte DKU frem for andre venstrefløjsorganisationer. Fra 1960 var der først Socialistisk Folkeparti, fra 1961 også partiets ungdomsorganisation Socialistisk Ungdoms Forum (SUF), og fra sidste halvdel af 1960’erne var der udover Venstresocialisterne også en mængde andre partier eller grupper, ofte med tilknyttet ungdomsorganisation, der også beskæftigede sig med antiimperialisme og international solidaritet, og som også havde ambitioner om at spille en rolle i lærlingeorganisationer eller uddannelsesorganisationer.

Omkring en tredjedel af DKU’erne indmeldt mellem 1960 og 1987 havde kontakt med andre venstrefløjsorganisationer (tabel 25). 6 procent havde ‘meget tæt kontakt’ og 26 procent ‘en del kontakt’. Det dækker imidlertid over store forskelle i tid. Der var ingen DKU’ere fra første halvdel af 1960’erne, der havde ‘meget tæt kontakt’ med andre venstrefløjsorganisationer, og kun 14 procent havde ‘en del kontakt’. 57 procent havde ingen kontakt overhovedet. Det ændrer sig i løbet af den sidste halvdel af 1960’erne. I 1970’erne og 1980’erne havde mellem 33 procent og 37 procent kontakt med andre venstrefløjsorganisationer – i 1980’erne havde 11 procent tilmed ‘meget tæt kontakt’, mens kun omkring

Demonstration i København mod Vietnamkrigen i 1970. Vietnamkrigen havde for de fleste i slutningen af 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne afgørende betydning for beslutningen om at melde sig ind i DKU. (Foto: Ebbe Vraae, ABA)

30 procent ingen kontakt havde overhovedet.

Fra midten af 1960'erne og frem kendte omkring en tredjedel andre organisationer, inden de valgte at melde sig ind i DKU. Valget af DKU var ikke bare et positivt tilvalg, men også et fravalg af andre organisationer. Spurgt direkte om, hvorfor de i sin tid valgte DKU frem for andre venstrefløjsorganisationer, er der blandt dem, der foretog et klart valg *og fravalg*, nogle tydelige tendenser i svarene. I 1960'erne fremhæves ideologien af flere. At der i DKU var en 'enhed mellem teori og praksis', 'Marxismen-leninismen var langt mere videnskabeligt underbygget' eller at DKU var 'klarest i deres politiske synspunkter' er typiske svar. Fra slutningen af 1960'erne og til slutningen af 1970'erne fremhæves det derimod, at DKU var de mest 'disciplinerede', 'konsekvente', 'seriøse' eller 'fornuftige'. Andre venstrefløjsorganisationer var for 'urealistiske' i deres krav eller 'for flippede'.

“[Jeg meldte mig ind] fordi jeg mente, at DKU stod for nogle konsekvente socialistiske standpunkter, DKU var ikke så flippet som en stor del af venstrefløjen.” (DKU'er 1971)

Fra slutningen af 1970'erne var kritikken mod andre organisationer derimod, at de var for kedelige.

“Jeg var aktiv i KFE (Københavns Fælleslevråd) og senere i LOE. Der var utrolig mange ungtkommunister i LOE, og det var en stærk og velorganiseret forening – det var fascinerende. Jeg var spirende politisk bevidst og syntes, DKU var for seje – ikke kedelige intellektuelle som i VSU og SFU – bedre fester, flere medlemmer, større gejst og handlekraft.” (DKU'er 1977)

Fra 1970 og frem fremhæves det desuden typisk, at DKU'erne var dygtige til at organisere, at de havde 'en stærk organisation' eller var 'velorganiserede', og næsten halvdelen indmeldt i årene 1970-1979 nævner, at DKU var de mest 'aktive' eller 'handlingsorienterede', mens andre venstrefløjsorganisationer 'bare snakkede':

“DKU var ikke bare akademisk diskussionsklub, men satte også handling bag ordene. Jeg syntes, den *demokratiske* centralisme var godt og slagkraftigt organisationsprincip. DKU's arbejdsstil i diverse organisationer og bevægelser tiltalte mig: At aktivere bredt, fokusere på det der var enighed om og kunne samle folk, aktionsenhedens metode osv. Det vi senere formulerede mere præcist under parolen 'Det brede massearbejde'” (DKU'er 1973)

Fra 1980'erne er der ingen, der fremhæver, at DKU var mere aktive end andre venstrefløjsorganisationer, og de andre betegnes heller ikke som 'flippede' eller lignende, men flere peger fortsat på DKU'ernes evne til at organisere og DKU's indsats i bredere organisationer.

Det er imidlertid vanskeligt at lave noget statistisk sammenligneligt alene ud fra de kvalitative svar. Det følgende er derfor et forsøg på at indkredse, hvordan gruppen, der havde haft tæt eller en del kontakt til andre venstrefløjsgrupper, adskiller sig fra de andre DKU'ere. Hvad lagde gruppen særlig vægt på, og hvad var det, der gjorde DKU tiltrækkende frem for andre venstrefløjsorganisationer?

Ser man på dem, der havde kontakt til andre venstrefløjsorganisationer, *inden* de meldte sig ind i DKU, så var der markant flere lærlinge og gymnasieelever og færre studerende og folkeskoleelever i gruppen. Der var flere fra mellemlagene (52% vs. 36%) og færre der var børn af selvstændige (6,3% vs. 11%). Hvad angår forældrenes politiske holdninger, så er der imidlertid stort set ikke nogen forskel på de to grupper.

Dem, der havde haft kontakt med andre venstrefløjsorganisationer, var i markant højere grad kommet i kontakt med DKU gennem organisationsarbejde (50% vs. 21%), gennem kontakt til aktive DKU'ere i deres fagforening (10,4% vs. 4%) eller på deres uddannelsessted (20,8% vs. 15%). Omvendt var der *ingen*, der var kommet i kontakt med DKU gennem deres daværende kæreste. Næsten alle (98%) angiver, at det var et politisk valg, at de blev medlemmer af DKU, og markant færre angiver

ver, at det var et socialt valg (10,4% vs. 24%) og noget færre svarer, at det hang sammen med deres familiebaggrund (20% vs. 25%). Politiske snarere end sociale motiver var altså det væsentlige.

Så godt som alle havde været politisk aktive, inden de blev medlemmer af DKU (93,8% vs. 62%), og over halvdelen havde haft en eller anden form for tillidsposter (55,6% vs. 22%). De kom altovervejende fra lærlingeorganisationer (18,8%), uddannelsesorganisationer (50%), solidaritetsarbejde (22,9%), fredsbevægelsen (18,8%) eller et andet parti eller ungdomsforbund (12,5%). Det er formodentlig i disse organisationer, at de havde fået erfaringer med andre venstrefløjsorganisationer.

Gruppen af DKU'ere, der inden medlemskab havde kontakt til andre venstrefløjsorganisationer, adskiller sig da også fra dem, der havde meget lidt eller ingen kontakt til venstrefløjen inden de meldte sig ind, ved at dobbelt så mange tillagde lærlingearbejdet (16,7%) eller uddannelsesarbejdet (41,7%) 'meget stor betydning'. Erfaringer med DKUs indsats i EF-modstanden har også 'meget stor betydning' for en større del af gruppen (17,1% af de indmeldte efter 1970). Solidaritetsarbejdet og fredsarbejdet vægtes derimod omtrent lige højt af de to grupper og markant mindre end uddannelsesarbejdet. Omvendt spillede det sociale liv (festerne osv.) og kameratskabet i DKU en væsentligt mindre rolle. Mindre end halvt så mange tillagde det 'meget stor betydning' for at de valgte at melde sig ind (4,2% og 8,3%). Venner og kammerater, der var medlemmer af DKU har omtrent samme betydning for begge grupper (ca. 17%), som altså må betragtes som en faktor af almen betydning.

Der er omtrent den samme andel, der nævner, at sympati for Sovjet eller Cuba havde 'meget stor betydning' (8 pct. -10 pct.), og ser man på de øvrige eksterne faktorer (Vietnamkrigen, apartheid osv.), så har de også omtrent samme betydning for de to grupper.

Der er en vis overvægt af dem, der tillægger sympati for DKP 'meget stor betydning' (29,2%), men det er først i opfattelsen

af DKP's arbejde i fagbevægelsen, at gruppen for alvor afviger. Næsten dobbelt så mange (22,9% vs. 12%) tillægger DKP's rolle i fagbevægelsen 'meget stor betydning' for, at de valgte at melde sig ind i DKU. Det mest markante er dog, at dobbelt så mange tillægger læsning af kommunistisk teori 'meget stor betydning' (22,9% vs. 9%).

Man kunne tolke det der hen, at valget af DKU frem for andre venstrefløjsorganisationer var udtryk for et politisk valg foretaget af unge, der allerede havde nogen erfaring med at lave politisk bevægelsesarbejde, hvor erfaringer med DKUs arbejde i lærlinge- eller uddannelsesorganisationer var en særdeles central faktor og erfaringer fra EF-modstanden var en faktor af nogen betydning (man kan læse mere om udviklingen i DKU'ernes baggrund i den første artikel om DKU-undersøgelsen i Arbejderhistorie 4/2004).

Afslutning

En spørgeskemaundersøgelse kun kan benyttes med forbehold. Undersøgelsen har ydermere kredset om de tidligere kernemedlemmers baggrund og motiver *for at melde sig ind*. Den siger naturligvis ikke noget om, hvad de så lavede eller mente, *mens* de var aktive.

Undersøgelsen viser, at motiver og begrundede ændrede sig ganske markant i løbet af de tre årtier efter 1960. Hvor sympati for Sovjetunionen eller sympati for DKP for eksempel var helt centralt for DKU'ere i starten af 1960'erne, så havde begge dele væsentlig mindre betydning i 1980'erne, hvor DKUs engagement i uddannelsesorganisationer til gengæld var helt afgørende. Hvad det sidste angår, afviger DKU efter alt at dømme væsentligt fra de tilsvarende norske og svenske kommunistiske ungdomsorganisationer, der aldrig kom til at spille en tilsvarende rolle i landenes elevorganisationer. Det var tilsyneladende først og fremmest ungdomsforbundets engagement i rent nationale forhold, der gav DKU dets renaissance i 1970'erne.

Det understreger, at man skal være varsom med at anskue DKU, og for den sags skyld

også DKP, som en homogen og uforanderlig størrelse, hvor det ikke spiller nogen rolle, om man meldte sig ind i 1960'erne eller i 1980'erne. At blive DKU'er var i allerhøjeste grad resultatet af et *politisk* valg, men det var ikke et ensartet valg. Motiver, baggrund, rekrutteringsveje og politiske erfaringer ændrede sig væsentligt i årtierne efter 1960.

Noter

1. Frank Aaen: “Venstrefløjen satte dagsordenen”, s. 184, i Holm, Adam og Peter Scharff Schmith: “Idealisme eller fanatisme? Opgøret om venstrefløjen under den kolde krig”, Forum 2003.
2. Søren Hein Rasmussen: “Godt eller skidt?”, i Holm, Adam og Peter Scharff Schmith: “Idealisme eller fanatisme? Opgøret om venstrefløjen under den kolde krig”, Forum 2003.
3. Jens Fransen: “Drømmen Der Revnede – Personlige DDR-oplevelser 1973-90/94”, Politisk revy 1995.
4. Se eksempelvis Dagbladet Politikens artikel “De rene og rankes krak” 16.12.2000 om DKU i 1980'erne.
5. 305 tidligere medlemmer fik tilsendt et længere anonymt spørgeskema om deres baggrund og om hvorfor de i sin tid valgte at melde sig ind i DKU. De tidligere medlemmer var tilfældigt udvalgt via deltagerlisterne fra fem kongresser i 1960, 1967, 1973, 1979 og 1988, og omfattede 23 procent af det samlede antal deltagere på de fem kongresser. 54 procent besvarede spørgeskemaet. De tidligere DKU'ere var blevet medlemmer i årene fra 1949 til 1987, og undersøgelsen giver således et billede af DKU-medlemmer over fire årtier. Om undersøgelsen i øvrigt se Arbejderhistorie nr. 4/2004.
6. I dag vil mange måske tænke, at det ville være mærkeligt, hvis ikke det politiske var det afgørende. Men når det handler om politisk ungdomsarbejde, så har andre motiver også haft væsentlig betydning. Det er eksempelvis velkendt, at medlemskab af Venstres Ungdom på landet var en nødvendighed i 1950'erne og 1960'erne, hvis man ville til bal. Tilsvarende var det socialdemokratiske ungdomsarbejde mange arbejderunges eneste mulighed for at få et ungdomsliv med fester og sommerlejre. Indenfor DSU havde man begrebet “garderobesocialister” om de medlemmer, der kun kom til møderne, når der var bal eller andre aktiviteter bagefter.

7. 1970'erne var den periode, hvor færrest af de nye medlemmer havde familie, der var medlemmer af DKU eller DKP (omkring 30 procent), og det er da også helt tydeligt i denne periode at færrest angiver, at medlemskab skyldtes deres familiebaggrund.

8. Egen sammentælling af mandatskemaerne fra 33. kongres i DKU Kasse 284: 33. kongres 1979. Mandatskemaer.

Abstract

Knud Holt Nielsen: Who were the DKU members? The results of a questionnaire – part two, *Arbejderhistorie* 1/2005, p. 33-53.

*This article is the second of two based on a questionnaire that was answered by former members of The Communist Youth League of Denmark (DKU) in the autumn of 2004. The first part was published in *Arbejderhistorie* no. 4.*

The article goes through the various reasons given today by the respondents as to why they originally joined the DKU. For more than 80% it was a political decision based on the DKU's politics and activities while about 25% say that their family background also played a part. Amongst other things the study looks at the significance of the DKU's work in the organisations of school pupils and students, in the apprentices' organisations and in the peace and solidarity movements. Other factors which may have influenced people to join the DKU are also dealt with: the degree of sympathy felt for the Soviet Union and other socialist countries as well as the DKP, and the impact of the Vietnam War and other international events. Finally, there is an examination of those who were in contact with other leftwing organisations prior to their DKU membership and why they discounted the non-communist left to join the communist youth organisation?

Knud Holt Nielsen, ph.d.stipendiat ved Center for Arbejderkulturstudier, Københavns Universitet,
E-mail: Knho@hum.ku.dk
Hjemmeside: www.kommunisme-forskning.dk